

Karl Pfefferle en de voorjaarsontwikkeling

Karl Pfefferle ziet de grens tussen broed en honingvoorraad als het brandpunt van de activiteiten in het bijenvolk. Daar stimuleert hij in het voorjaar de ontwikkeling door voer open te krabben en bakken bovenop te plaatsen.

Vorbereiding op de voorjaarsontwikkeling

Hoe de bijen zich in het voorjaar ontwikkelen is onder andere afhankelijk van hoe ze de winter in gegaan zijn. Karl Pfefferle overwintert zijn volken op twee bakken.

Het broednest moet in de onderste bak zitten. Daartoe

- 6 voert hij zoveel suiker dat er in de bovenbak geen
■ plaats meer is voor broed. In zijn boek zegt hij dat hiervoor 20 kg suiker nodig is. Ideaal is het volgens hem als er in de bovenbak stuifmeel aanwezig is waaroverheen de wintersuiker wordt opgeslagen. Hij beveelt aan om ramen met stuifmeel in de bovenbak te hangen alvorens de bijen op te voeren als er in voor- en najaar geen goede stuifmeeldracht is.

Stimuleren tot ontwikkeling

Met een goede stuifmeeldracht en warmte uit het broednest als basis kan de imker in het voorjaar de opwaartse ontwikkeling van de volken tot een grote dynamiek brengen. Karl Pfefferle zegt dat het goede moment om in te grijpen in de ontwikkeling gekomen is zodra het broednest vanuit de onderbak de bovenbak in begint te trekken. Dit is voor hem het ogenblik om op de middelste drie ramen van de bovenbak het voer los te krabben. Dit gebeurt meestal rond half maart, ook bij slecht weer. De bijen gaan dit voer gebruiken en als gevolg daarvan sporen ze de moeder aan eitjes te leggen. Het stuifmeel dat onder de suiker zit komt beschikbaar voor broednest en jonge bijen. Op deze manier kan het volk zijn eiwitbehoefte dekken ongeacht het weer. Eind maart gaat hij de ramen met suiker links en rechts in de bovenbak openritsen. Deze ramen hangt hij vervolgens in het broednest van de bovenbak. De bijen willen deze suikerramen hier snel weg hebben en dat kunnen ze alleen door ze in het broednest op te nemen. Ze verplaatsen het voer en hebben het idee erin te zwemmen. Dit geeft de ontwikkeling vleugels. De grote voederkap wordt de motor voor een snelle voorjaarsontwikkeling. Twee weken later, half april, gaat de derde bak erop. Drie uitgebouwde, honingnatte ramen in het midden en zes kunstraten ernaast.

De bijen nemen deze ramen snel in gebruik. Als de moeder deze ramen belegd heeft, gaat Pfefferle enkele ramen kunstraat van buiten naar binnen werken door ze in het broednest van de bovenste bak te hangen. Na enige tijd doet hij dat nog een keer. De ontwikkeling wordt praktisch geforceerd door de opstijgende warmte van het eronder gelegen broednest. Inmiddels is het half mei geworden en wordt de vierde bak erop gezet. Deze bak heeft weer uitgebouwde en honingnatte ramen en kunstraat. Als de bouwdrift vermindert dan wat minder kunstraat bijhangen. De koningin gaat deze vierde bak beleggen en de voorjaarshoning wordt erin opgeslagen. De uitbreiding van het volk wordt zo vooral bereikt door het bovenop plaatsen. Inmiddels zijn we in de zwermtijd beland en gaat de zwermneiging de aandacht vragen.

Beoordeling van de ontwikkeling

Al deze maatregelen moeten in overeenstemming zijn met de draagkracht van het volk. De imker moet gevoel hebben voor wat de bijen aan kunnen. Om de volgende stap te kunnen zetten, is het natuurlijk nodig dat de voorgaande ingreep door de bijen goed benut werd. Doordat de imker boven in het volk werkt, in de ontwikkelingszone, ziet hij heel snel of de ontwikkeling naar wens verloopt. Worden de opengekrabde ramen belegd? Wordt de erop geplaatste bak tot aan de kantramen bebroed? Een blik onder de dekplank laat zien of verdere stimuleringsmaatregelen genomen kunnen worden. De imker leert de reactie van het volk goed kennen en kan de kwaliteit van de moeder beoordelen zonder het hele volk overhoop te halen.

Kunnen onze bijen dat ook?

Het is een genoegen in het boek van Pfefferle bovenstaande schildering van de voorjaarsontwikkeling te lezen. Natuurlijk denk je dan als imker: 'Dat ga ik ook doen'. Kan dat zomaar? Er zijn mij weinig Nederlandse imkers bekend die hun volken op drie broedkamerbakken hebben, laat staan op vier. Twee broedkamers met daarop een honingkamer is het meest gebruikelijk. Zijn wij dan zoveel slechtere imkers dan de heer Pfefferle? Of deugen onze bijen niet? Het antwoord op deze vragen ken ik nog niet vanuit de praktijk. Net als Duitsland heeft ook Nederland een lange traditie van imkeren. Het zou heel goed kunnen zijn dat in onze Nederlandse weersomstandigheden factoren

aanwezig zijn, die een dergelijke ontwikkeling vaker belemmeren dan bevorderen.

Het weer

Karl Pfefferle imkert in Münstertal in het Zwarte Woud. Het weer is daar stabiel en dan bij ons. De winter is er kouder en dat betekent dat de bijen niet telkens weer een broednest beginnen wegens hogere temperaturen om vervolgens door een koudegolf op de wintertros gedwongen te worden. Om nog maar te zwijgen van temperaturen die eigenlijk net te laag zijn, maar waarbij de bijen toch uitvliegen omdat ze daartoe gedwongen worden door de toestand van het broednest. Veel bijen verkleumen daarbij en zijn voor het volk verloren. De invloed van de Noordzee is voor de mens wel prettig, want de winter is er minder koud door. Voor de bijen is deze invloed vaak ongunstig. In Zuid Duitsland speelt de invloed van de zee een veel kleinere rol dan bij ons.

Een andere manier van inwinteren

Behalve het weer zijn er ook imkertechnische verschillen. Een eerste verschil betreft de hoeveelheid wintervoer. De meesten van ons voeren hun volken 12-15 kg suiker, genoeg om daarmee de winter door te komen en nog wat reserve te hebben. Doelbewust zoveel suiker voeren dat we de bijen in het voorjaar flink kunnen stimuleren met loskrabben van tien ramen met voer is niet gebruikelijk. Nog minder gebruikelijk is het om zoveel te voeren dat de bijen in de onderbak overwinteren. De hoeveelheid van 20 kg suiker lijkt me te klein om ze naar beneden te krijgen als er geen honing in de bovenbak zit wanneer de imker begint met voeren. Als het volk in de bovenbak overwintert en in het voorjaar een broednest begint, worden de ramen van de bovenbak belegd. Volgens Karl Pfefferle nemen ze de onderbak pas in gebruik als ze daar door de dracht toe gedwongen worden omdat de onderbak niet de plaats is voor grote activiteit van het broednest. Zo vurig als de moeder naar boven uitbreidt, zo traag belegt ze de onderrand van het broednest. Bij slecht weer kan dat soms lang duren en het volk groeit niet. Er is een slepende ontwikkeling.

Selectie

Een tweede verschil is dat Pfefferle in de voorafgaande zomer de volken geselecteerd heeft. De koninginnen die hij overwintert, hebben al bewezen over een flinke legcapaciteit te beschikken. Ze zijn afkomstig uit een koninginnenteeltprogramma. Koninginnen die niet voldoen zijn al opgeruimd. Moeren die nu geen top-prestaties leveren worden alsnog verwijderd. Door

deze manier van stimuleren zijn de moeren die dat niet kunnen bijbenen snel waarneembaar. Moeren uit redcellen, van een slechte teelt of die de winterrust niet goed overleefd hebben, leveren de vereiste prestatie niet. Ze zijn niet geschikt als moeder van grote honingvolken.

Andere opvattingen

In de Nederlandse imkerwereld is de gedachte om in het voorjaar volken met rust te laten en niet te stimuleren tamelijk algemeen aanvaard. In het vroege voorjaar een bak bovenop plaatsen wordt gezien als een slechte maatregel omdat hiervan de warmtehuishouding te veel te lijden zou hebben.

Karl Pfefferle is het eens met de gedachte een volk zo weinig mogelijk te storen. Dat is voor hem nog een reden om zoveel te voeren. Bij het loskrabben hoeft hij nauwelijks in het broednest te komen. Het loskrabben van het wintervoer is overigens ook bij ons al een oud middel om het volk te prikkelen tot activiteit. Van bovenop plaatsen zegt Karl Pfefferle dat het bij koud weer geen nadelige gevolgen heeft zolang de imker geen ramen met broed in die opgezette bak heeft gehangen. Een groot broednest produceert veel warmte en de lege bak wordt er alleen maar opgezet als het broednest dat eronder zit de bak vol heeft. Bovendien zijn bijen meesters in het regelen van hun warmtehuishouding.

Het lijkt me niet mogelijk zonder meer te zeggen of deze methode van voorjaarsstimulering overal toegepast kan worden. Het is in belangrijke mate afhankelijk van het weer. Er zijn wel enkele punten die ik heel aantrekkelijk vind. Op de eerste plaats zoveel suiker voeren dat er in het voorjaar iets open te krabben is. Verder het inwinteren van moeren die al hebben laten zien wat ze kunnen. Voer en kunstraat in het broednest hangen is minder aantrekkelijk, maar grote volken kunnen onder goede omstandigheden veel aan. De gedachte om met bovenop plaatsen de ontwikkeling te stimuleren, lijkt me heel goed. Als deze geforceerde ontwikkeling succes heeft, heeft het volk begin mei wel veel haalbijen beschikbaar voor de voorjaarsdracht die dan meestal op zijn hoogtepunt is. Het lijkt me zeer de moeite waard hiermee eens voorzichtig aan het werk te gaan.